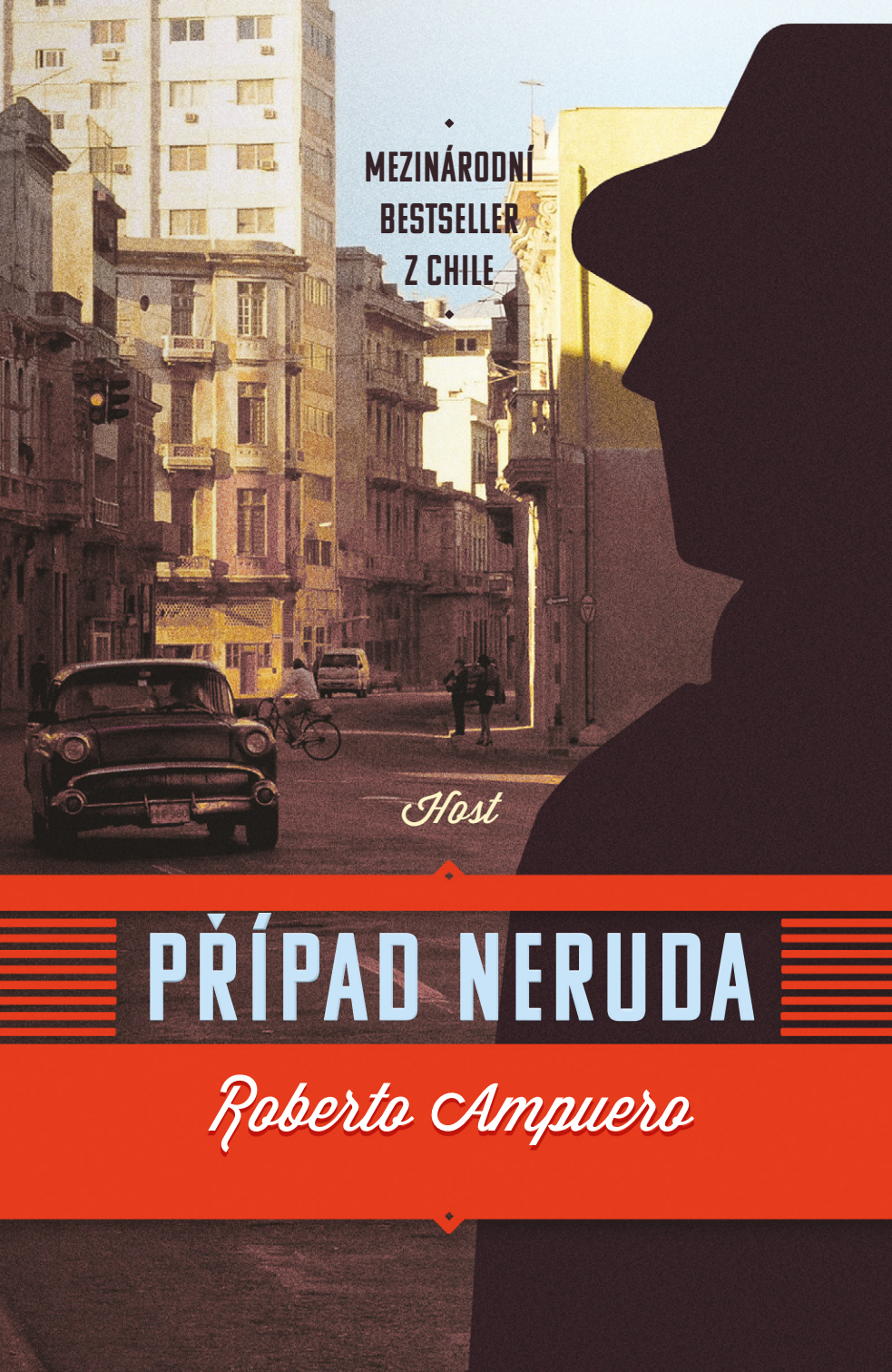

♦
MEZINÁRODNÍ
BESTSELLER
Z CHILE
♦

Host

PŘÍPAD NERUDA

Roberto Ampuero

PŘÍPAD NERUDA

Roberto Ampuero

BRNO 2014

PŘÍPAD NERUDA

Roberto Ampuero

Roberto Ampuero – El caso Neruda
Copyright © 2011, Roberto Ampuero
c/o Guillermo Schavelzon & Asoc., Agencia Literaria
info@schavelzon.com
Copyright © 2012, Random House Mondadori
Translation © Jana Lišková, 2014
Czech edition © Host – vydavatelství, s. r. o., 2014
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-7491-358-7 (Formát PDF)
ISBN 978-80-7491-359-4 (Formát ePub)
ISBN 978-80-7491-360-0 (Formát PDF pro čtečky)
ISBN 978-80-7491-361-7 (Formát MobiPocket)

*Mým rodičům.
Za pětasedesát let jejich
velkého příběhu lásky*

Ptám se tě: Kde je můj syn?
PABLO NERUDA, „MARNOTRATNÁ“
(Kapitánovy verše)

♦ JOSIE ♦

1

Copak asi mají na srdci majitelé firmy Almagro, Ruggiero & Asociados, že mě požádali, abych se tak kvapně dostavil? divil se Cayetano Brulé, když odcházel ono teplé únorové dopoledne ze své podkrovní kanceláře v budově Turri, nalézající se v samém finančním centru Valparaísa, a sjížděl v kleci výtahu na Pratovu ulici. Firma AR&A se po návratu demokracie stala nejvlivnější poradenskou společností v zemi a šeptalo se, že není žádná významná dohoda či veřejný tendr, ve kterých by neměla prsty. Její chapadla sahala od prezidentského paláce až po neogotická sídla podnikatelů, od Kongresu po Nejvyšší kontrolní úřad, ministerstva, politické strany, ambasády a soudy. Její právníci nejenže dokázali prosadit zákony a dekrety, zajistit subvence či milosti, výjimky a amnestie, ale také smýt potupy a obnovit prestiž osobností, na které se přestalo usmívat štěstí. AR&A působila v kuloárech a na chodbách, a přestože její vrcholní představitelé navštěvovali recepcy a objevovali

se na klíčových akcích ve městě, její majitelé byli prakticky neviditelní a jen zřídka kdy se účastnili společenských událostí nebo poskytovali rozhovory novinářům. Ale když už se rozhodli ukázat na velkém politicko-podnikatelském jevišti národa, oslňovali svými italskými obleky, hedvábnými kravatami, kosmopolitními způsoby a triumfálními úsměvy ve tvářích a jejich komentáře se svou tajuplností vyrovnaly věštírně v Delfách. Cayetano pohlédl nahoru na budovy Prato-
vy ulice. Hodiny na Turri ukazovaly jedenáct čtyřicet pět, zvony melancholicky vyzváněly a raci s křikem plachtili po průzračném nebi. Vzpomněl si na Hitchcockův film *Ptáci*, který viděl během jednoho z nedělních matiné v divadle Mauri, a pak už se s hvízdáním a svižným krokem vnořil do každodenního shonu.

Na náměstí Aníbala Pinta ho zvuk vlastních útro-
b donutil usednout ke stolu v Café del Poeta. Co na tom, že tu ztratí pár minut. Ředitelům AR&A moje zpoždění vadit nebude, naopak, budou si nejspíš znepokojeně představovat, že právě teď mé služby vyžadují i jiní klienti, pomyslel si, zatímco se mu pod knír à la Pancho Villa vtírala vůně místní pražené kávy. Tohle místo se mu zamlouvalo z mnoha důvodů. Kromě kávy s mlékem a samozřejmě sendvičů měl rád i podlahu ze starých voskovaných prken, vitríny s anglickými čajovými servisy, olejomalby s valparaískými motivy a hřejivé světlo bronzových lustrů. Stůl při vstupu byl jeho oblíbený, protože mu skýtal výhled na stoleté palmy na náměstí a sochu Neptuna, sedícího na skále uprostřed kašny s pestrobarevnými rybkami. A dohlédl dokonce i na hřbitov nahoře na vrchu Cárcel, na to rozmar-
né pohřebiště, které s každým zemětřesením vyvrhlo ze svých útro-
b lavinu

cihel, dřevěných křížů a zchátralých rakví i s nebožtíky přímo doprostřed města. Od svého stolu mohl vidět i tramvaje dovezené z druhé ruky z Curychu, které tu jezdily s původními německými cedulemi, jako by stále byly mezi hladkými fasádami tichých helvétských čtvrtí a nikdy nezakotvily tady, ve valparaíských ulicích plných výmolů, toulavých psů, papírů a potulných prodavačů.

Slovutní páni Almagro a Ruggiero se tedy budou muset obrnit trpělivostí, uzavřel Cayetano a upravil si uzel své zářivě fialové kravaty s potiskem malých zelených lam guanaco, zatímco čekal, až se servírka, bledá gotička v černých šatech a s vlasy v barvě obsidiánu, vybavená sluchátkem s mikrofonem à la Kanye West pro komunikaci s kuchyní, odhodlá přijít a vzít objednávku. Rozložil před sebou místní deník a z titulní stránky se dozvěděl, že ubozí valparaíští Wanderers utrpěli další fotbalovou porážku, ve městě Viña del Mar byla v zahradách kasina podřezána jedna modelka a v regionu znepokojivě stoupla nezaměstnanost. To poslední ho nepřekvapilo. Úpadek Valparaísa byl známou věcí. V devatenáctém století to býval nejvýznamnější a nejlépe prosperující přístav Pacifiku; v jeho divadlech vystupovali Enrico Caruso a Sarah Bernhardtová, v ulicích se otvíraly pobočky Gath & Chavez a exkluzivní evropské obchody a čtvrtinu populace tvořili cizinci, kteří neuměli španělsky. Ale strašlivé zemětřesení v noci ze šestnáctého na sedmnáctého srpna roku 1906 město zpustošilo a během několika vteřin pohrbilo přes tři tisíce jeho obyvatel pod troskami domků a vil. Ještě tu noc město navždy opustily tisíce lidí a ti, kteří zůstali, si od té doby připomínali lesk a pozlátko minulosti, krásu zmizelého města. Byli přesvědčení, že co

nevidět přijde den, kdy se přihodí nějaký zázrak a znovu nastartuje pokrok. Ale přesně o osm let později jim onen vytoužený pokrok uštědřil další tvrdou ránu: slavnostní otevření Panamského průplavu patnáctého srpna 1914 znamenalo pro Valparaíso naprostý konec. Ze dne na den zůstal záliv opuštěný, přístavní obchůdky prázdné, jeřáby u mol utichly a bary, obchody a restaurace už navždy zavřely své dveře, čímž odsoudily zaměstnance, lehké ženštiny a místní sígry k permanentní nezaměstnanosti.

Cayetano se rozhodl ve Valparaíso usadit, aniž by cokoliv tušil o téhle tragické minulosti, o tom neustávajícím úpadku, který se podobal spíš božímu trestu než plodu nešťastného řízení osudu. Uchvátila ho bláznivá architektura a topografie města a mlčenlivá, přívětivá povaha jeho obyvatel. Přijel do Chile roku 1971, zavěšen do své tehdejší ženy Marii Paz Ángely Undurragové Coxové. Byla to doba Salvadora Allendeho a Lidové jednoty, čas zběsilého sociálního vření, které nevyústilo v to, o čem lid snil, nýbrž v diktaturu generála Augusta Pinocheta. Kolik času už uplynulo od začátku období, na které budou chtít později mnozí raději zapomenout? Víc než třicet let? Avšak Valparaíso – a on se teď považoval za jednoho z nich – si za každých okolností zachovávali hrdost. Věřili, že štěstí i smůla číhají za každým rohem, za každým ohybem kamenného schodiště, a všechno v životě je tudíž relativní a pomíjivé. Pro místní, zvyklé chodit nahoru dolů po kopcích, byl život podobný jejich městu: někdy se člověk s potěšením a důvěrou vezl na hřebeni vlny, jindy ležel frustrovaný a vyčerpaný na dně rokle. Vždycky se dalo vystoupat nahoru, nebo naopak spadnout dolů. Nic nebylo jisté, nic nebylo navždy.

Žádná okolnost nebyla věčná. Život s sebou přinášel nejistoty a pouze smrt byla jediná konečná. Krom toho byl Cayetano nenapravitelný optimista – alespoň dokud mu nebudou scházet káva a chléb a občas i nějaké to ledově vychlazené pivo či sklenka rumu –, a třebaže na téhle výspě světa, jež se teď změnila v respektovanou velmoc ve vývozu ovoce, vína a lososů a kde si stále více rodin pořizovalo druhý automobil, jezdilo na dovolenou do Havany či do Miami a divoce se zadlužovalo, bylo práce pro soukromého detektiva jen pomálu, jemu nikterak nevadilo nechat šéfy AR&A chvíli čekat.

Před šestnácti lety, v roce 1990, získali Chilané díky nenásilným protestům zpět demokracii a nyní v téhle zemi, údajně šedé a konzervativní, kde byl ještě donedávna rozvod ilegální, vládla žena, rozvedená, svobodná matka, socialistka a ateistka. To jasně ukazovalo, že tahle země ve tvaru čepele, rozprostírající se od pouště Atacama, nejvyprahlejšího a nejnehostinnějšího místa planety, až k jižnímu pólu, balancující mezi divokými vlnami Pacifiku a věčným andským sněhem, vždycky jen krůček od toho, aby se i se všemi svými obyvateli a náležitostmi zhroutila na dno oceánu, byla jedinečným, neopakovatelným a mnohotvárným místem, v němž se v závratném tempu střídaly euforie s depresí, solidarita s individualismem. Byla komplikovaná jako ty neproniknutelné hieroglyfy Heinricha Schliemanna. Místo, jež člověk miloval i nenáviděl, podle okolností, změn nálady nebo barev ročních období.

„Tady nikdo neumírá navždy,“ uvažoval Cayetano, když od svého stolu spatřil bělostné kolumbárium na vrchu Cárcel, které se na hřbitově třpytilo jako atacamské solné jezero.

„Při prvním zemětřesení se všichni rázem vrátí do království živých.“

„Co si dá pán?“ zeptala se ho gotička.

Objednal si dvojitou kávu s mlékem a požádal o sendvičové menu. Pak seděl a netrpělivě si hladil špičky kníráů.

Teď si na to vzpomínal docela přesně. Přijel do Valparaísa před pětatřiceti lety. V Santiagu vystoupil z boeingu společnosti Lan Chile spolu s Ángelou, Chilankou ze zpo-
la aristokratické rodiny, která byla zapálená pro revoluci a studovala na exkluzivní *college* pro dívky ze Spojených států. Jedné noci, když se milovali pod kokosovými palmami v ještě vlhém písku na pláži ostrova Key West, ho Ángela přesvědčila, aby se přidal k myšlence budování socialismu, kterou propagoval Salvador Allende v jižním cípu kontinentu. Obě zkušenosti – ta s Allendem i ta milostná – ovšem vzaly rázem za své s vypuknutím Pinochetova puče jedenáctého září 1973. Ona poté odešla do exilu do Paříže v doprovodu jednoho muzikanta, který hrál na *charango* v jedné folklórní skupině, kdežto on uvízl jako starý tanker v Chile. Musel se schovávat jak před levičáky, pro které byl miamským *gusanem*, tak před pravičáky, kteří jím opovrhovali, protože ho považovali za zakukleného castristu. Během diktatury byl nucen zkoušet štěstí v různých profesích. Prodával knihy a pojištění, propagoval kosmetické krémy Avon, byl asistentem soudního exekutora a musel pěšky obcházet ty nejdivočejší a nejnebezpečnější valparaíské vrchy a nosit zprávy kapsářům, překupníkům a pašerákům. Titul detektiva, udělený jakýmsi pochybným institutem dálkové-
ho vzdělávání v Miami, mu později zachránil život. Přilákal totiž lidi, kteří mu byli ochotni svěřit nějaký bezvýznamný

případ – tu sledování frivolní ženštiny, tam vyšetřování krádeže celodenní tržby z jedné nálevny nebo výhrůžky smrti od agresivního souseda –, což mu umožnilo nejen přežít a zachovat si jistou úroveň, ale také vykonávat řemeslo, které se nejlépe hodilo k jeho svobodné, zasněné a požívačné nátuře.

„Tady to máte,“ oznámila mu gotička a před jeho krátkozrakýma očima rozložila menu s pestrobarevnými fotografiemi sendvičů a koláčů, které podnik nabízel.

Jídelní lístek měl nejen navnadit zákaznickovy chuťové buňky, ale i promítnout do jídla kulturní rozměr. Pokoušel se totiž vyprávět ohromující historii tohoto města s devíti životy, svého času známého jako „Klenot Pacifiku“. Ve skutečnosti se jednalo o drahokam už poněkud zašlý – nikdy nebyl podložený žádnou autoritou, ať už civilní nebo církevní, a čítal půl milionu ztrápených obyvatel, hemžících se na padesáti chaoticky obydlených vršcích. Záliv ve tvaru podkovy tvořil oslňující amfiteátr se zchátralými poválečnými tramvajemi a desítkou skřípějících lanovek, ve kterých lidé riskovali život pokaždé, když jeli do práce nebo se vraceli do svých domovů, vypínajících se ve výšinách kopců nebo chatrně přilepených ke svahům, s vyhlídkami, balkóny a svažitými zahradami. A nyní, když bylo díky své architektuře a topografii zapsáno na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO, začínalo Valparaíso nabírat druhý dech. Především pak zásluhou amerických, kanadských a evropských duchodců, kteří – oblečení jako pubertáci a s kapsami naditými dolary a eury – hromadně vystupovali ze zaoceánských lodí, jež v letním období připlouvaly každý den.

Život ve Valparaísu není zas tak špatný, pomyslel si spokojeně. Měl pronajatý žlutý dům v neoviktoriánském

stylu na Gervasoniho třídě na vrchu Concepción. Mohl se odtamtud dívat na oceán a někdy, za vlahých letních svítání, si dokonce představoval, že je v Havaně a dovádí ve vlnách Golfského proudu, s promenádou Malecón za zády. Při práci soukromého detektiva mu asistoval Suzuki, Valparaíso s japonskými kořeny, který po nocích provozoval miniaturní stánek s občerstvením Kamikaze, jenž byl jeho skromným majetkem. Nacházel se v přístavní čtvrti, mezi náměstím Aduana a Matriz, v uličce s kočičími hlavami a nespočtem barů. Suzuki měl díky tomu přehled o všem, co si šuškali prostitutky a jejich pasáci; ti si stejně jako kapsáři a pouliční zloději začali užívat výhod, které s sebou přinášel rozkvět turismu. Ač už byl Cayetano padesátník, stále věřil, že než z něj bude jedovatý, plešatý a artritický stařík, najde ženu svého života a stane se otcem syna nebo dcery – na pohlaví nesejde, hlavně když to bude zdravé jako rybička. A přestože měl zpočátku potíží přivyknout strohosti Chilanů a krutému podnebí jejich hornaté země, teď mu Kuba, její obyvatelé i klima připadali spíš jako vybledlá vzpomínka – jeho nová vlast si ho nakonec získala, se všemi svými klady i zápory, a to i přes to, že nebyla zelená ani nebyla ostrovem, nebo snad ano, ale v jiném smyslu.

„Už jste si vybral, co si dáte?“ zeptala se ho gotička, když mu servírovala kávu s mlékem. Kůži na ruce měla průhlednou, zbrázděnou tlustými modrými žilami.

„Jeden sendvič *Barros Luco* s dvojitou dávkou avokáda,“ objednal si a zkusil si představit, jaké by to bylo, sledovat bříska prstů ty modré stružky až k parfémovaným úbočím, skrytým před nepovolanými zraky.

Když si osladil kávu a ochutnal, padl mu pohled na zadní stranu jídelního lístku s fotografií Pabla Nerudy, uveleбенého v křesle ve svém valparaíském domě. Cayetano cítil, jak se mu zastavilo srdce. Pomalu si usrkl kávy, až se mu zamlžily brýle, a trochu se pousmál. Náhle mu připadalo, jako by se palmy, kříže na vrcholcích hrobek na kopci, a dokonce i samotný Neptun začali chvět jako pouštní fata morgána. V tom okamžiku ho paměť přemístila do onoho zimního rána na začátku roku 1973, kdy dostal svůj první případ, o kterém nikdy nikomu neřekl. Představoval totiž nejlépe střežené tajemství jeho života, tajemství, které si vezme s sebou, až ho ponesou nohama napřed nahoru na ten hřbitov, kde se mrtví za vlhkých letních nocí šťastně natřásají v rytmu tang, cumbíí a boler a těší se, až je příští zemětřesení znovu vyvrhne mezi pitoreskní a klikaté ulice Valparaísa.

Zavřel oči a rázem ucítil, že se začíná ztrácet hluk motorů, zpěv slepců provázený tahací harmonikou a flašinetem, a dokonce i křik prodejců bylin, avokád a loterijních tiketů se zaručenou výhrou. A že se před ním jako nějakým kouzelnickým trikem naprosto zřetelně vynořuje textura hrubých a neotesaných dveří v pasáži Collado...